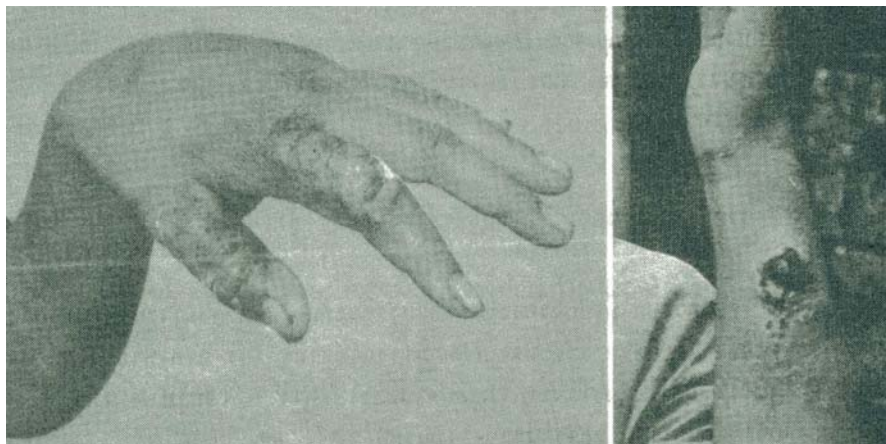

หนูเป็นหม้าย...ควายเป็นเหตุ

เขียนเมื่อ พ.ศ. 2526

“พูดถึงควายหรือคะ หนูเกลียด เกลียด” และแล้วสาวใหญ่ผู้นั้นก็เล่าต่อไปว่า :-

ผัวหนูตายเมื่อปีก่อนก็เพราะควายนี้แหละค่ะ ก่อนที่หนูจะมาอยู่ที่เกษตรกำแพงแสนนี้ หนูอยู่กับผัวหนูที่บ้านฝั่งหมิ่น อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย หมู่บ้านที่หนูอยู่เลี้ยงควายกันแทบทุกบ้าน อยู่มาเมื่อปี 2523 มีควายเป็นโรคตายหลายตัว โรคอะไรหนูก็ไม่รู้ มันมีอาการซึม ไม่กินหญ้า กินแต่น้ำอย่างเดียวนานๆ 5 วันมันก็ตาย ตอนใกล้ๆ ตาย ท้องมันอืดใหญ่มาก แล้วก็มึนเลือดออกทางปาก จมูก ตา ตามรูขนก็มีเลือดไหลออกทุกเส้นเลย หนูเห็นตอนเขาผ่าท้องควาย หัวใจมีเลือดเป็นลิ่มๆ ปอดก็เป็นจุดเลือดเต็มไปหมด เนื้อก็ซืดไม่เหมือนเนื้อควายธรรมดา ปกติคนในหมู่บ้านไม่ค่อยได้กินเนื้อ พอมีควายตายตัวหนึ่งก็แบ่งหูน แล้วขายถูๆ ให้ได้กินทั่วกัน ทั้งแกง ทั้งย่างกินกันอิมไปเลย มีหลายคนที่ยากินควายแล้วเป็นจุดซ้ำตามผิวหนัง บางคนเป็นจุดเดียวบางคนเป็นเต็มตัว หนูเองเป็นที่หลังมือขวา 2 จุด ตอนแรกมันเป็นจุดเล็กๆ เหมือนไฟสีแดงแล้วค่อยๆ ขยายใหญ่เป็นรูปวงแหวนขนาดเท่าเหรียญห้าบาท แล้วแขนก็บวมใหญ่ ใหญ่ทั้งแขน บางคนเป็นที่ท้อง วงแหวนสีแดงใหญ่ 2-3 นิ้ว แล้วบริเวณนั้นก็บวมตุ่ยเลย หนูไปหาหมอเป่ามนต์รักษาประมาณ 1 เดือน ก็หาย ตอนที่มือหนูบวมอยู่นั้น มีควายตายอยู่หลายตัวก็กินทั้งหมู่บ้านเหมือนตัวแรก มีคนอาการเหมือนหนูเพิ่มขึ้นอีกหลายคน แต่คนในหมู่บ้านก็ยังกินควายที่ตาย

กัน

แผลที่เกิดขึ้นที่มือและที่แขน ของผู้ที่กินเนื้อ ซึ่งเป็น โรคแอนแทรกซ์

ตามปกติ ทั้งๆ ที่รู้ว่าเนื้อควายนี้แหละที่ทำให้เราเป็นแผลบวมกัน กินไม่หมดก็ทำเนื้อเค็มตากแห้งไว้ จะทำอย่างไรได้ละคะ จะทิ้งก็เสียดายเรามาคนจนๆ กันทั้งนั้น ดวงใคร ดวงมัน ใครดวงไม่ดีก็เป็นแผลกัน บ้างดีกว่าอดตาย

หลังจากที่ควายตัวแรกตายประมาณ 2 เดือน แผลที่มือหนูหายเรียบร้อยแล้ว มีควายตายอีกหลายตัวจนกระทั่ง อิมะลิซ็อนควายของลุงจอมตาย พวกเราก็กินกันเหมือนเดิม หลังจากนั้นราว 10 วัน ผัวหนูบ่นเมื่อไปทั้งตัวต้องช่วยกันบีบนิ้วแล้วตามหมอบ้านนอกมาช่วยฉีดยาแก้เมื่อ อากาศค่อยดีขึ้น วันรุ่งขึ้นเมื่ออีก และท้องอืดเหมือนควายที่ตาย อืดอืดหายใจไม่ออก หนูเลยตัดสินใจพาไปโรงพยาบาลไทยประชาสงเคราะห์ อยู่ห่างจากบ้านราว 6 กิโลเมตร หมอดูหนูใหญ่เลยบอกว่าทำไมไม่ฝังควายที่ตาย ผู้ใหญ่บ้านชื่ออะไร ทำไมไม่มาแจ้งอำเภอ หนูเงียบไม่ตอบ แล้วหนูก็รีบออกจากโรงพยาบาลกลับบ้าน หนูกลับถึงบ้าน รีบเอาเนื้อเค็มที่ทำไว้ไปซ่อนในโองข้าวสาร เพราะกลัวหลวงท่านจะมาตรวจ แล้วเอาเนื้อไปฝังเสีย ผัวหนูอยู่โรงพยาบาล 2 วัน หนูไม่ได้ไปเฝ้าหรือเพราะมีควายตายอีกตัวหนูก็ต้องอยู่ทำเนื้อเค็ม ญาติๆ บอกว่าโรคแบบนี้รักษาโรงพยาบาลไม่หายหรือต้องรักษาด้วยหมอเป่ามนต์ หนูเลยไปรับผัวหนูจากโรงพยาบาล ตอนนั้นอาการเขายังไม่ดีขึ้นท้องยังป่องอยู่ กลับมานอนบ้านคืนหนึ่ง รุ่งเช้าก็ตายยังไม่ทันได้ไปหาหมอเป่า มีคนหนึ่งเป็นเหมือนผัวหนูเขาไม่ไปโรงพยาบาล รักษาด้วยหมอเป่า หมอคนนี้อาจจริง ๆ รักษาหายร้อยทั้งร้อย หมอให้กินน้ำมันดี คนไข้อ้วนเลือดเป็นกระโดนๆ อีกไม่นานก็หาย

เขาพูดกันว่าผัวหนูและคนอื่นๆ ที่ท้องอืดนั้นเป็นแผลแบบเดียวกับหนู แต่แทนที่จะเป็นตามผิวหนังกลับไปเป็นที่ลำไส้แทน

หลังจากที่ผัวหนูตายแล้ว ควายก็ยิ่งตายเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ แต่คนในหมู่บ้านไม่กล้ากินกันแล้ว เพราะกลัวตาย

“เปล่าหรือคะ ไม่ได้ฝัง ไม่ได้เผา” พวกเราทำเนื้อเค็มเอาไปขายหมู่บ้านอื่นๆ ที่ไม่รู้ว่าเป็นโรค จะมีตายกันบ้างหรือเปล่าก็ไม่รู้ เพราะหลังจากนั้นไม่นานหนูก็มาอยู่กับอาจารย์สาวลักษณะที่กำแพงแสนนี้แหละค่ะ

หมายเหตุ

1. ทั้งหมดนี้เป็นเรื่องจริง โดยมีได้ต่อเติมเนื้อความแม้แต่น้อย ขณะนี้สาวหม้ายผู้นั้นอาศัยอยู่ที่บ้านอาจารย์สาวลักษณะ ผ่องลำเจียก มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กำแพงแสน
2. จากอาการต่างๆ ที่แสดงออกมา สันนิษฐานว่าควายคงเป็นโรคแอนแทรกซ์ (กาฬ) จึงใคร่ขอสรุปเรื่องโรคแอนแทรกซ์จากหนังสืออายุรศาสตร์ สูติศาสตร์ และศัลยศาสตร์ ของสัตว์ ซึ่งเรียบเรียงโดยศาสตราจารย์ ดร. เชื้อ ว่องสงสาร อย่างย่อๆ ดังนี้

สาเหตุ

เชื้อจุลินทรีย์ *Bacillus anthracis* เชื้อนี้อาจอยู่ในรูปสปอร์ ซึ่งทนต่อยามาเชื้อ ความร้อน และความแห้งแล้งได้เป็นอย่างดี

ชนิดสัตว์ที่เป็นโรค

เป็นกับสัตว์เกือบทุกชนิด แต่ความรุนแรงต่างกัน โค กระบือ ม้า แพะ แกะ ติดโรคนี้ได้ง่าย รุนแรงมาก คน สุกร มีความต้านทานโรคนี้ได้บ้าง สุนัข แมว สัตว์ป่า นก กบ อาจเป็นโรคนี้ได้

อาการ

- อาการจะแสดงออกเมื่อเชื้อเข้าร่างกาย 24 ชั่วโมง ถึง 5 วัน หรืออาจจะกว่านั้น
- โค กระบือ ที่เป็นโรคจะแสดงอาการตื่นเต้นผิดปกติ ต่อมาจะหงอยซึม กล้ามเนื้อสั่น หัวใจเต้นช้า แล้วก็ตาย ระยะหลังนี้อุณหภูมิร่างกายสูงถึง 107 องศาฟาเรนไฮด์ สัตว์ตั้งท้องจะแท้งลูก เมื่อสัตว์ตายจะมีโลหิตไหลออกตามช่องเปิดต่างๆ เช่น ปาก จมูก หู ตา เป็นต้น เมื่อกัดตามส่วนต่างๆ ของร่างกายจะเป็นรอย
- ม้า ล่อ มีอาการเพิ่มจากโค กระบือ คือท้องอืดอย่างแรง อุจจาระออกมามีเลือดปน
- แพะ แกะ เป็นโรคนี้อย่างรวดเร็วยังไม่ทันสังเกตเห็นอาการก็ตายก่อนแล้ว

การป้องกัน

ฉีดวัคซีน

การรักษา

ในระยะแรกๆ ของโรค รักษาโดยใช้เซรุ่มป้องกันโรคแอนแทรกซ์ หรือยาปฏิชีวนะ คือ เพนนิซิลินหรือเทอรามัยซิน ถ้าทิ้งไว้นานก็หมดทางรักษา

โรคแอนแทรกซ์ในคน

- ติดเชื้อได้ทางปาก โดยการกินเนื้อดิบๆ สุกๆ ทางผิวหนัง โดยเข้าทางบาดแผล ทางจมูก โดยการสูดเอาเชื้อ หรือสปอร์เข้าไป ซึ่งมักจะเกิดกับคนงานในโรงงานฟอกหนัง โรงงานขนสัตว์ต่างๆ
- อาการแสดงคล้ายอากาศเป็นพิษ สมอองและไขสันหลังอักเสบ ปวดเมื่อยตามร่างกาย ปวดศีรษะ อาเจียน ปวดท้อง ท้องเดิน อุจจาระเป็นสีดำ คอบวม หายใจหอบ ถ้าไม่ได้รับการรักษาอย่างดี จะตายภายใน 3-4 วัน บางรายเป็นฝี เป็นเม็ดตุ่มหนองตามร่างกาย ผู้ป่วยมักแสดงอาการหลังจากกินเนื้อประมาณ 7-8 วัน

จากเรื่องราวข้างต้น พอจะวิเคราะห์ได้ว่า

- ชาวบ้านกินเนื้อควายต่างๆ ที่รู้ว่าเป็นโรค ก็เพราะเสียดาย และเพราะความจนยอมเจ็บตัวถ้าไม่ถึงตาย

- ผู้ใหญ่บ้านไม่แจ้งทางอำเภอ เพราะถ้าแจ้งก็ต้องถูกสั่งให้ฝังควาย ถ้าแจ้งหลังจากมีคนตายแล้วก็กลัวจะมีความผิด
 - ถึงแม่ตอนหลังๆ นี้ชาวบ้านกลัวตาย ไม่กินเนื้อแต่ก็ยังทำเนื้อเค็มไปขายผู้อื่นให้รับเคราะห์กรรมต่อไป
 - ทั้งหมดนี้เป็นปัญหาที่ผู้เกี่ยวข้อง ควรจะหาทางแก้ไข
- สุดท้ายนี้ผู้เขียนขออำนาจคุณพระศรีรัตนตรัยจงบันดาลให้ผู้อ่านทุกท่าน แคล้วคลาดจากโอกาสที่จะได้บริโภคเนื้อเค็ม จากควายที่เป็น โรคแอนแทรกซ์
-